

Sny impresjonistów. *Melodia mgieł nocnych* Kazimierza Przerwy-Tetmajera

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film](#)
- [Audiobook](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Widok ze Świnicy do Doliny Wierchcichej*, [w:] tegoż, *Poezje*, Warszawa 1980, s. 223–224.
- Źródło: Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Melodia mgieł nocnych (Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym)*, [w:] tegoż, *Poezje*, Warszawa 1980, s. 230.
- Źródło: Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Melodia mgieł nocnych (Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym)*.

Sny impresjonistów. *Melodia mgieł nocnych* Kazimierza Przerwy-Tetmajera

Wojciech Gerson, *Krajobraz tatrzański – mgły*, 1896
Źródło: domena publiczna.

Poezja tatrzańska miała w czasach Kazimierza Przerwy-Tetmajera bogatą tradycję, lecz młodopolski artysta w swoich utworach dał wyraz nowej wrażliwości. Zrywając z liryką opisową, skupił się na chwilowych wrażeniach, jakich człowiek doznaje pod wpływem widoku górskiego krajobrazu. Nastrój wiersza *Melodia mgieł nocnych* wykreował za pomocą odniesień do wszystkich pięciu zmysłów.

Twoje cele

- Rozpoznasz typowe dla impresjonizmu środki artystyczne w wierszu Kazimierza Przerwy-Tetmajera *Melodia mgieł nocnych*.
- Wskażesz cechy młodopolskiego oniryzmu w poezji.
- Opiszysz melodyczne właściwości poezji na przykładzie utworu Tetmajera.

Przeczytaj

Poezja zmysłów

” Kazimierz Przerwa-Tetmajer

Melodia mgieł nocnych (Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym)

Cicho, cicho, nie budźmy śpiącej wody w kotlinie,
lekko z wiatrem płasajmy po przestworów głębinie...
Okręcajmy się wstęgą naokoło księżycy,
co nam ciała przezrocze tęczą blasków nasycy,
i wchłaniajmy potoków szmer, co toną w jeziorze,
i limb szumy powiewne, i w [smrekowym](#) szept borze,
pijmy kwiatów woń rzeźwą, co na zboczach gór kwitną,
dźwięczne, barwne i wonne, w głąb wzlatajmy błękitną.
Cicho, cicho, nie budźmy śpiącej wody w kotlinie,
lekko z wiatrem płasajmy po przestworów głębinie...
Oto gwiazdę, co spada, lećmy chwycić w ramiona,
lećmy, lećmy ją żegnać, zanim spadnie i skona,
puchem mlecza się bawmy i ćmy błoną przezroczą,
i sów pierzem puszystym, co w powietrzu krąg toczą,
nietoperza ścigajmy, co po cichu tak leci,
jak my same, i w nikle oplatajmy go sieci,
z szczytu na szczyt przerzucimy się jak mosty wiszące,
gwiazd promienie przybiją do skał mostów tych końce,
a wiatr na nich na chwilę uciszony odpocznie,
nim je zerwie i w płasy pogoni nas skocznie...

Źródło: Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Melodia mgieł nocnych (Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym)*, [w:] tegoż, *Poezje*, Warszawa 1980, s. 230.

Wiersz *Melodia mgieł nocnych* Kazimierza Przerwy-Tetmajera jest przykładem wykorzystania w poezji stylu [impresjonistycznego](#), który zainspirował przemiany w polskiej liryce przełomu wieków. Twórcy, próbując oddać niepowtarzalne wrażenia doznawane przez ludzkie zmysły, kreowali nastrojowe, poetyckie pejzaże. Aby wywołać u czytelnika oczekiwane doznania, korzystali z szeregu środków artystycznych. Szczególnie charakterystyczna dla tego okresu w literaturze była [synestezja](#). *Melodia mgieł nocnych* już w tytule odwołuje się do różnych zmysłów, łącząc bodźce dźwiękowe z widokiem mgieł.

Leon Wyczółkowski, *Portret Kazimierza Przerwy-Tetmajera*, przed 1901

Kazimierz Przerwa-Tetmajer (1865–1940) był jednym z najbardziej uznanych twórców Młodej Polski. Zajmował się pisaniem powieści, dramatów, a także krytyki literackiej, jednak największą sławę przyniosła mu poezja. Datę wydania jego debiutanckiego tomu poetyckiego (1891) przyjmuje się umownie za początek okresu Młodej Polski. Tetmajer był głosem swojego pokolenia i doskonale potrafił wyrażać dekadentkie nastroje epoki. W jego twórczości można jednak zaobserwować próby przełamania pustki życiowej, poszukiwanie dróg spełnienia – w miłości, naturze i sztuce. Postać poety obrosła legendą, głównie za sprawą drugiej serii poezji wydanej w 1894 roku, gdzie pojawiły się takie utwory, jak *Koniec wieku XIX*, *Hymn do Nirwany*, *Evviva l'arte!* czy *Lubię, kiedy kobieta...* Artysta prowokował odwagą i szczerością wyznań, ale jednocześnie posługiwał się niezwykle wysublimowanym, kunsztownym stylem. Stanisław Wyspiański sportretował Tetmajera w *Weselu* (1901) pod postacią Poety. Większość czasu poeta spędzał w Krakowie i Zakopanem oraz w częstych podróżach. Jego późniejsze dzieła, poza zbiorem tatrzańskich opowiadań *Na Skalnym Podhalu*, nie zyskały już tak wielkiego rozgłosu i z czasem artysta odsunął się od życia społecznego.

Źródło: domena publiczna.

Dla poezji impresjonistycznej istotna była warstwa brzmieniowa tekstu, uzyskiwana dzięki bogactwu i różnorodności zastosowanych zabiegów konstrukcyjnych. Utwór napisany jest wierszem [sylabotonicznym](#), ciągłym, ze stałą średniówką w połowie wersu:

Cicho, cicho, nie **budźmy** // **śpiącej wody** w kotlinie,

lekko z **wiatrem** płasajmy // po przestworów **głębinie**...

Rymy dokładne i parzyste nadają wierszom melodyczność. Szczególny wpływ na rytmizację tekstu poetyckiego przez rym ma także stabilność akcentu w klauzuli, czyli w zakończeniu wersu. W wierszu Tetmajera służy temu zastosowanie tylko rymów żeńskich. Ponadto duża liczba samogłosek, głosek nosowych oraz spółgłosek miękkich, bezdźwięcznych pozwala mówić o instrumentacji głoskowej, np: „*cicho, cicho, nie budźmy śpiącej wody [...]*”.

Wymienione elementy składają się na dźwięczność, rytmiczność i płynność melodyki wiersza. Może być ona budowana przy użyciu dodatkowych komponentów. Wszelkie powtórzenia, sformułowania powracające na podobieństwo refrenu piosenki, wyliczenia, a także gromadzenie słów o podobnym brzmieniu (np. o tej samej końcówce gramatycznej) oraz słowa i zwroty o charakterze dźwiękonaśladowczym odpowiadają za melodyjne właściwości poezji. Ten sposób komponowania wypowiedzi poetyckiej z dbałością o jej harmonijne brzmienie jest nazywany [eufonią](#).

Leon Wyczółkowski, *Mnich nad Morskim Okiem*, 1904

Źródło: domena publiczna.

W wierszu Tetmajera szczególną wartość poetycką mają synestezje spajające warstwę brzmieniową tekstu z wrażeniami dotyczącymi innych zmysłów (plastycznymi, dotykowymi itd.). W sformułowaniu:

„ciała przezrocze tęczą blasków nasyca” instrumentacja głoskowa (nagromadzone głoski miękkie oraz szeleszcząco-syczące) ewokuje jednocześnie efekt wizualno-malarski: obraz rozmywających się, ulotnych kształtów postaci – zdematerializowanych, przezroczystych, wypełnionych subtelnym światłem, opalizujących ledwo uchwytnymi barwami tęczy.

Subtelność dźwięków koresponduje z kolorystyką. Dominują kształty i barwy nieostre, mgliste, rozmyte, przesycone odblaskami księżyca, przezroczyste, rozwodnione. Gama różnorodnych wrażeń zmysłowych opisanych w utworze deformuje nocną górską rzeczywistość, która przecież powinna być napełniona powietrzem bezbarwnym i niewidocznym. Opisany widok jest ulotny, nieokreślony i zmienny, w czym budzi skojarzenia z żywiołem wodnym („pląsajmy po przestworów głębinie”). Zawieszona w takiej przestrzeni przedmioty swą konsystencją niewiele się od niej różnią: „puch mlecza”, „ćmy błona przezrocza”, „sów pierze puszyste”.

Wiersz nie ma wyraźnego początku ani zakończenia. Refren, który go rozpoczyna, powraca w środku, lecz nie zamyka utworu. Ostatnie zdanie, zakończone wielokropkiem, zostaje zawieszona, można tu więc mówić o kompozycji otwartej. Nie zostają wyprowadzone żadne wnioski, nie pojawia się puenta. Wiersz jest po prostu wrażeniem – impresją.

Słownik

ekspresjonizm

(fr. *expressionnisme*) – kierunek w sztuce, który rozwinął się na początku XX wieku, zainspirowany głównie twórczością artystów niemieckich. Skupiał się na poszukiwaniu wyrazu dla silnych wewnętrznych przeżyć emocjonalnych, poruszał tematykę duchową, metafizyczną. Utwory ekspresjonistyczne charakteryzował indywidualizm, hiperboliczny styl, radykalne rozdzielenie sfery ducha i materii

impresja

(łac. *impressio* – wrażenie, odbicie) – chwilowe wrażenie zmysłowe; w sztuce subiektywny utwór zmierzający do wywołania u odbiorcy określonego nastroju, niezawierający konkretnego przesłania

impresjonizm

(łac. *impressio* – wrażenie, odbicie) – powstały w latach 70. XIX wieku kierunek w malarstwie europejskim skupiający się na odtwarzaniu chwilowych, subiektywnych wrażeń zmysłowych, który silnie oddziałął na inne sztuki, w tym na literaturę. Za jego prekursora w obrębie malarstwa uważa się Édouarda Maneta, do czołowych przedstawicieli należeli zaś m.in. Claude Monet, Auguste Renoir oraz Edgar Degas. Elementy impresjonistycznej poetyki inspirowanej osiągnięciami francuskiej malarstwa można odnaleźć w twórczości m.in. Stéphane'a Mallarmé'go, Paula Verlaine'a, Kazimierza Przerwy-Tetmajera czy Jana Kasprowicza

oniryzm

(gr. *ὄνειρος, óneiros* – sen) – tendencja w literaturze, sztukach plastycznych i filmie polegająca na kreowaniu rzeczywistości na wzór snu i nawiązywaniu w budowie utworu do reguł rządzących marzeniem sennym. Bodźcem do bujnego rozwoju literatury o charakterze onirycznym w XX w. było zainteresowanie snem jako narzędziem poznania człowieka. Oniryzm w swej programowej postaci, określanej mianem poetyki snu, posługuje się charakterystycznymi metodami i technikami artystycznymi polegającymi na swobodnej grze skojarzeń czy zapisie przypadkowych zdań lub ciągów zdań

smrek

w gwarze podhalańskiej: świerk

sylabotonizm

system wersyfikacyjny polegający na zgodności rozkładu akcentów i liczby sylab w kolejnych wersach utworu poetyckiego

symbol

(gr. *σύμβολον*) – wieloznaczny, postrzegany zmysłowo odpowiednik jakości niemających określenia w systemie językowym, opierający się na sugerowaniu

wzruszeń i nastrojów, w przeciwieństwie do alegorii nieposiadający utrwalonego w kulturze znaczenia

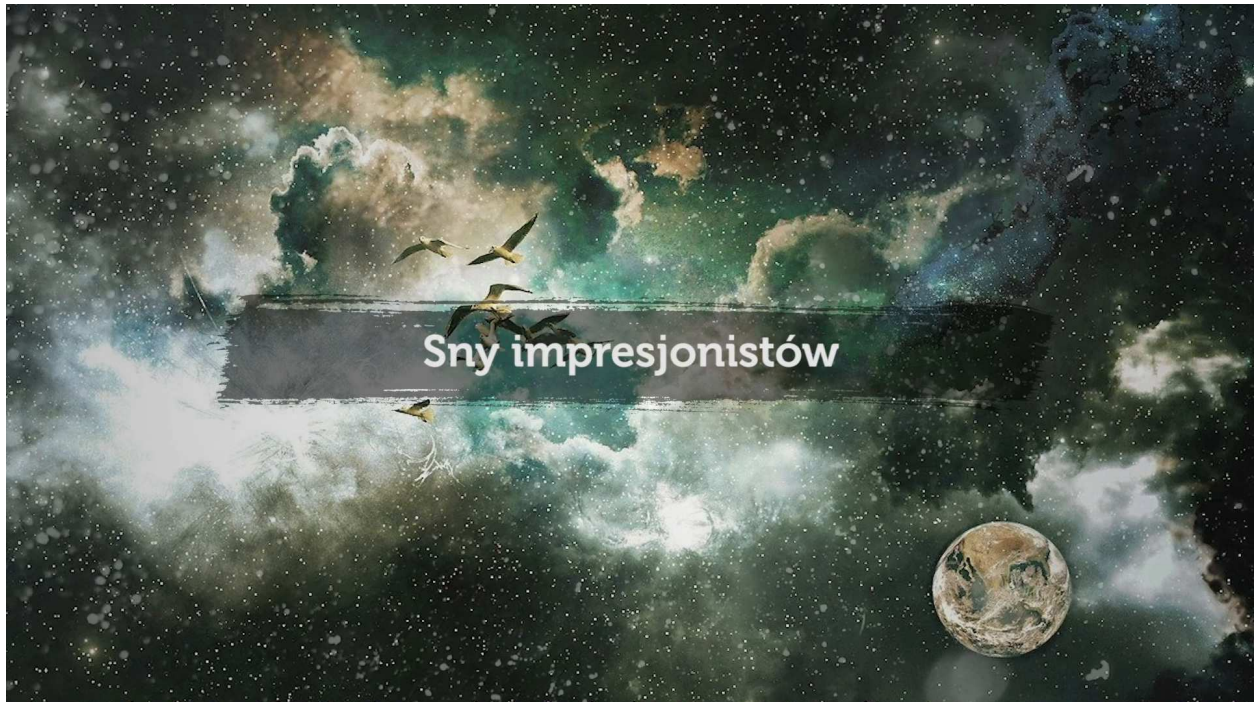
synestezja

(gr. *synaísthēsis* – równoczesne postrzeganie) – środek stylistyczny polegający na przypisaniu określonemu zmysłowi wrażeń doświadczanych za pomocą innego zmysłu

eufonia

(gr. *euphonia* – dobre brzmienie) – harmonijne, przyjemne brzmienie głosek; także unikanie połączeń fonetycznych głosek odczuwanych jako trudne przez wstawienie pomiędzy nie nowych głosek ułatwiających wymowę

Film

Film dostępny pod adresem </preview/resource/R14JZL6Lhbt4i>

Film z nagraniem na temat motywu snu w literaturze impresjonistycznej.

Polecenie 1

Wymień utwory z innych epok literackich, w których również pojawia się motyw snu. Porównaj przedstawiony w nich świat (tematykę, bohaterów, sytuacje) z młodopolskim oniryzmem.

Polecenie 2

Przeczytaj wiersz *Widok ze Świnicy do Doliny Wierchcichej* Kazimierza

Przerwy-Tetmajera i wyjaśnij, czy poeta wprowadził w nim poetykę snu w podobny sposób jak w *Melodii mgieł nocnych*. Uzasadnij swoje stanowisko.

” Kazimierz Przerwa-Tetmajer

Widok ze Świnicy do Doliny Wierchcichej

Taki tam spokój... Na gór zbocza
światła się zlewa mgła przezrocza,
na senną zieleń gór.

Szumiący z dala wśród kamieni
w słońcu się potok skrzy i mieni
w srebrnotęczowy sznur.

Ciemnozielony w mgle złocistej
wśród ciszy drzemie uroczysej
głuchy smrekowy las.

Na jasnych, bujnych traw pościeli
pod słońce się gdzieniegdzie bieli
w zieleni martwy głąz.

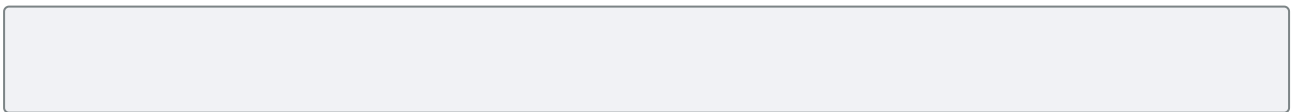
O ścianie nagiej, szarej, stromej,
spiętrzone wkoło skał rozłomy
w świetlnych zasnęły mgłach.

Ponad doliną się rozwiesza
srebrzystoturkusowa cisza
nieba w słonecznych skrach.

Patrzę ze szczytu w dół: pode mną
przepaść rozwarła paszczę ciemną –
patrzę w dolinę, w dal:

i jakaś dziwna mię pochwyca
bez brzegu i bez dna tęsknica,
niewystawiony żal...

Źródło: Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Widok ze Świnicy do Doliny Wierchcichej*, [w:] tegoż, *Poezje*, Warszawa 1980, s. 223–224.

Audiobook

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PGXmLRpRU>

Kazimierz Przerwa-Tetmajer

Melodia mgieł nocnych (Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym)

Cicho, cicho, nie budźmy śpiącej wody w kotlinie,
lekką z wiatrem płasajmy po przestworów głębinie...
Okręcajmy się wstęgą naokoło księżycy,
co nam ciała przezrocze tęczą blasków nasyca,
i wchłaniajmy potoków szmer, co toną w jeziorze,
i limb szumy powiewne, i w smrekowym szept borze,
pijmy kwiatów woń rzeźwą, co na zboczach gór kwitną,
dźwięczne, barwne i wonne, w głąb wzlatujmy błękitną.
Cicho, cicho, nie budźmy śpiącej wody w kotlinie,
lekką z wiatrem płasajmy po przestworów głębinie...
Oto gwiazdę, co spada, lećmy chwycić w ramiona,
lećmy, lećmy ją żegnać, zanim spadnie i skona,
puchem mlecza się bawmy i ćmy błoną przezroczą,
i sów pierzem puszystym, co w powietrzu krąg toczą,
nietoperza ścigajmy, co po cichu tak leci,
jak my same, i w nikiłe oplatajmy go sieci,
z szczytu na szczyt przerzućmy się jak mosty wiszące,

gwiazd promienie przybiją do skał mostów tych końce,
a wiatr na nich na chwilę uciszony odpocznie,
nim je zerwie i w płąsy pogoni nas skocznie...

” Kazimierz Przerwa-Tetmajer

Melodia mgieł nocnych (Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym)

Cicho, cicho, nie budźmy śpiącej wody w kotlinie,
lekką z wiatrem płąsajmy po przestworów głąbinie...
Okręcajmy się wstęgą naokoło księżycy,
co nam ciała przezrocze tęczą blasków nasycy,
i wchłaniajmy potoków szmer, co toną w jeziorze,
i limb szumy powiewne, i w smrekowym szept borze,
pijmy kwiatów woń rzeźwą, co na zboczach gór kwitną,
dźwięczne, barwne i wonne, w głąb wlatujemy błękitną.
Cicho, cicho, nie budźmy śpiącej wody w kotlinie,
lekką z wiatrem płąsajmy po przestworów głąbinie...
Oto gwiazdę, co spada, lećmy chwycić w ramiona,
lećmy, lećmy ją żegnać, zanim spadnie i skona,
puchem mleczka się bawmy i ćmy błoną przezroczą,
i sów pierzem puszystym, co w powietrzu krąg toczą,
nietoperza ścigajmy, co po cichu tak leci,
jak my same, i w nikiłe oplatajmy go sieci,
z szczytu na szczyt przerzucimy się jak mosty wiszące,
gwiazd promienie przybiją do skał mostów tych końce,
a wiatr na nich na chwilę uciszony odpocznie,
nim je zerwie i w płąsy pogoni nas skocznie...

Źródło: Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Melodia mgieł nocnych (Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym)*.

Polecenie 1

Wynotuj z wiersza trzy synestezje i wyjaśnij, z jakimi zmysłami są powiązane.

Polecenie 2

Czy twoim zdaniem wiersz można uznać za melodyjny? Wskaż, które cechy zbliżają go do muzyki, a które oddalają go od tego rodzaju sztuki.

Dla nauczyciela

Autor: Katarzyna Lewandowska

Przedmiot: Język polski

Temat: **Sny impresjonistów. *Melodia mgieł nocnych* Kazimierza Przerwy-Tetmajera**

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

IV. Samokształcenie.

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

6) rozpoznaje w utworach literackich konwencje: baśniową, oniryczną, turpistyczną, nadrealistyczną, postmodernistyczną;

8) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego: aliterację, paronomazję, kontaminację, metonimię, synekdochę, synestezję, odmiany inwersji, gradację; określa ich funkcje;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;

- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- interpretuje *Melodię mgieł nocnych* zgodnie z zasadami eksplikacji tekstu,
- rozpoznaje środki artystycznego wyrazu zastosowane w wierszu *Melodia mgieł nocnych* i określa ich funkcję,
- uzasadnia swoją tezę interpretacyjną wiersza *Melodia mgieł nocnych* oraz proponowany kontekst,
- analizuje cechy młodopolskiej korespondencji sztuk na podstawie wiersza *Melodia mgieł nocnych*,
- porządkuje wiadomości na temat funkcjonowania oniryzmu w literaturze od antyku do Młodej Polski,
- analizuje budowę dźwiękową wiersza *Melodia mgieł nocnych*.
- tworzy interpretację porównawczą wierszy: *Widok ze Świnicy do Doliny Wierchcichej, Melodia mgieł nocnych*.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- z użyciem e-podręcznika;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- metoda eksplikacji tekstu.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- materiały potrzebne do realizacji wybranej formy przekładu intersemiotycznego.

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca:

1. Prowadzący wyświetla na tablicy temat zajęć. Następnie prosi uczniów, aby zgłosili swoje propozycje pytań do wspomnianego tematu. Jedna osoba może zapisywać je na tablicy. Gdy uczniowie wyczerpią pomysły, a pozostały jakieś ważne kwestie do poruszenia, nauczyciel je dopowiada. Wyświetlanie na tablicy tematu lekcji zawartego w sekcji „Wprowadzenie”. Ustalenie celów lekcji i kryteriów sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel zapisuje na tablicy pytanie: Dlaczego melodia mgieł nocnych? Następnie informuje uczniów, że celem ich pracy na lekcji jest szukanie uzasadnienia tytułu wiersza. Odpowiedzi muszą dotyczyć formy i treści tekstu. Uczniowie będą pracować w grupach. Celem każdej grupy jest zredagowanie wstępnej tezy interpretacyjnej wiersza *Melodia mgieł nocnych* i zapisanie jej na tablicy po to, aby oceniając pracę grup, można było odwoływać się do tezy i sprawdzać sposób jej uzasadniania.

Nauczyciel ocenia tezy proponowane przez grupy, jeśli pojawiły się problemy związane z tym zadaniem, wyjaśnia i prosi uczniów o przeredagowanie.

3. Kształcenie postrzegania historii literatury i dziejów kultury jako procesu.

Nauczyciel prosi, aby uczniowie na podstawie e-materiału udzielili odpowiedzi na pytania związane z wierszem. Przykładowo: Jakie były okoliczności powstania utworu? Jaki wpływ na powstanie utworu ma biografia autora? Do jakiego typu liryki należy *Melodia mgieł nocnych*? Co o tym świadczy?

4. Kształcenie umiejętności analizowania i interpretowania utworów poetyckich.

Uczniowie dzielą się na 4 osobowe grupy i pracują, wykorzystując elementy eksplikacji tekstu. Nauczyciel wyjaśnia, na czym polega metoda, wskazuje te czynności związane z analizą wiersza *Melodia mgieł nocnych*, które już zostały na lekcji zrealizowane i są składowymi eksplikacji. Uczniowie:

- wysłuchują umieszczonego w sekcji „Audiobook” nagrania wiersza w aktorskim wykonaniu;
- poszukują w wierszu wszystkiego, co mogłoby stanowić przeszkodę w jego rozumieniu, wypisują ewentualne trudności językowe, rzeczowe i objaśniają je w sposób niezbędny do zrozumienia wiersza *Melodia mgieł nocnych*. Objaśnień szukają w dostępnych źródłach tradycyjnych i online;
- dokonują wstępnej lektury tekstu; rozmawiają na temat jego myśli przewodniej, układu i tonacji; – szukają kontekstów, np. historycznoliterackich, filozoficznych, estetycznych oraz wynikających z własnego doświadczenia ucznia;
- wskazują i nazywają środki poetyckiego wyrazu (poznają/przypominają przy pomocy nauczyciela synestezję) i określają ich funkcję;
- zwracają uwagę na budowę dźwiękową wiersza Kazimierza-Przerwy Tetmajera (podpowiedzi szukają w sekcji „Przeczytaj” w treści zatytułowanej *Poezja zmysłów*).

5. Utrwalanie wiedzy i umiejętności. Uczniowie zapoznają się z filmem *Sny impresjonistów*, czytają wiersz *Widok ze Świnicy do Doliny Wierchcichej* i w parach ustalają odpowiedź na pytanie: Czy poeta w podobny sposób wprowadził w nim poetykę snu jak w *Melodii mgieł nocnych*?. Uczniowie

konfrontują swoje ustalenia i dzielą się uzasadnieniami z wybranymi osobami z klasy, zmieniają swoje miejsca, rozmawiają.

6. Interpretacja uogólniająca utworu. Uczniowie przygotowują/porządkują notatkę, która wynika z analizy wiersza, materiału dostępnego w sekcji „Przeczytaj” oraz z filmu. Celem notatki jest objaśnienie pierwszej części tematu lekcji: *Sny impresjonistów*. W notatce należy wyjaśnić/przypomnieć istotę oniryzmu i jego genezę.

Faza podsumowująca:

1. Przedstawiciele grup odpowiadają na zadane na początku lekcji pytanie: Dlaczego melodia mgieł nocnych? i zapisują na tablicy swoje odpowiedzi wynikające z analizy wiersza.
2. Na zakończenie lekcji nauczyciel dokonuje oceny pracy wylosowanej grupy. Prosi o samoocenę uczniów dotyczącą współpracy w zespole oraz wykonanego zadania.

Praca domowa:

1. Wybierz jedną z tez interpretacyjnych, które pojawiły się na lekcji, i napisz interpretację wiersza *Melodia mgieł nocnych*, która tę tezę uzasadnia. W sposób funkcjonalny wykorzystaj wybrany kontekst, np. kulturowy, filozoficzny, biograficzny, egzystencjalny.
lub
2. Poszukaj w różnych źródłach – tradycyjnych i online, tekstów kultury, które mogą stanowić kontekst do analizy wiersza *Melodia mgieł nocnych*. Zaprezentuj swój wybór i uzasadnij jego funkcjonalność interpretacyjną.

Materiały pomocnicze:

- Anna Pilch, *Hermeneutyka jako metoda interpretowania tekstów poetyckich*, w: *Polonista w szkole*, pod red. Anny Janus-Sitarz, Kraków 2004.
- Aleksandra Okopień-Sławińska, *Semantyka wypowiedzi poetyckiej*, Kraków 2001.
- *Słownik terminów literackich*, Warszawa 1995.

- *Słownik języka polskiego*, Warszawa 2016.
- Aleksander Wit Labuda, *Metoda eksplikacji tekstu [w:] Lekcje czytania. Eksplikacje literackie*, Wrocław 1999.
- Jacek Kolbuszewski, *Tatry i górale w literaturze polskiej. Antologia*, Wrocław 1992.

Wskazówki metodyczne

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Film” do podsumowania lekcji.